

УДК 004.738

Малицька І. Д.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

ВІРТУАЛЬНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ СЕРЕДОВИЩА В СИСТЕМАХ ОСВІТИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

В статті висвітлено актуальність створення віртуальних освітніх спільнот, які формують інноваційні освітні середовища у системах освіти зарубіжних країн і в Україні; визначенні критерії щодо їх формування; надані характеристики віртуального освітнього (навчального) середовища та визначена важливість його формування у загальноосвітніх навчальних закладах. Наведені приклади найбільш популярних віртуальних освітніх спільнот.

Ключові слова: *віртуальні освітні спільноти; інноваційне освітнє середовище; віртуальне навчальне середовище; системи освіти; зарубіжний досвід.*

Актуальність і постановка проблеми. Згідно стратегії розвитку країн Європейського Союзу «Європа 2020», затвердженою у 2010 році [1], одними із пріоритетних напрямів проголошено освіту, дослідження, інновації та креативність з метою створення та розвитку цифрової економіки, що, своєю чергою, вимагає набуття громадянами різного віку відповідних цифрових компетентностей. Отримання необхідної цифрової грамотності, навичок XXI-го століття, до яких ми відносимо електронні або цифрові навички (e-skills, digital skills), уміння на досить високому рівні володіти інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) стає очевидною і необхідною умовою для успішного життя у сучасному суспільстві.

З огляду на те, що інформаційно-комунікаційні технології стали інтегрованою частиною нашого особистого та професійного життя та відповідно до *Цифрової політики для Європи (Digital agenda for Europe)* [2], яку окреслили країни-члени Європейського Союзу, починаючи з 2000 року більшість країн Європи розробили і успішно впроваджують *Національні ІКТ стратегії*, які охоплюють широке коло дій на державному рівні (від під'єднання до мережі Інтернет практично всіх громадян країни до набуття ІКТ-компетентностей через освітні процеси). Важливість впровадження ІКТ у навчальний процес загальноосвітньої школи спонукав до прийняття у більшості країн Європи *Національні ІКТ стратегії в освіті*, які охоплюють всі рівні і структури систем освіти відповідної країни [3].

Дослідження «Ключові дані з навчання і інновацій через ІКТ в школах Європи 2011» (*Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011*), яке було проведено міжнародною освітньою мережею Eurydice (дослідженням було охоплено 31-у європейську країну) підтверджує, що сучасні учні з досить раннього віку стають обізнаними користувачами ІКТ, постійно використовують та опановують новітні інформаційні технології. Цьому сприяє те, що практично кожна європейська родина (80-100%) має дома комп'ютер та підключення до мережі Інтернет, а молодь віком 16-24 років постійно його використовує. Тільки у декількох країнах (Болгарія, Італія та Румунія) такий показник дещо нижче і складає - 80 %. Окрім того, було зазначено, що учні користуються не тільки комп'ютером, але й іншими сучасними мультимедійними пристроями, наприклад, планшетами, мобільними телефонами з доступом до Інтернет, але застосовувати їх вони мають більш можливостей дома, ніж у навчальному закладі. З огляду на це і відповідно до *Національних ІКТ стратегій* було рекомендовано створювати і впроваджувати у школах такі *інноваційні навчальні середовища*, де учні змогли б використовувати, розвивати та удосконалювати свої ІКТ навички задля навчання, охоплюючи різні предмети [4].

Слід зазначити, що згідно опитування, проведеного соціологами України у 2011 році, понад половина українців зовсім не користується комп'ютерами. За даними Інституту соціології НАН України третина з тих, хто їх застосовує, робить це час від часу, 15,2% - працюють, використовуючи комп'ютерну техніку, на постійній основі. Серед українських користувачів лідує молодь до 25 років, складаючи майже 62% аудиторії. Так само як і в інших країнах Європи, українська молодь користується комп'ютерами та іншими мультимедійними пристроями більш поза навчальними закладами [5].

Мегапопулярність мережі Інтернет, особливо серед молоді, спонукала вчителів європейських країн, знаходити інноваційні педагогічні методики, в яких обов'язковим елементом виступають інформаційно-комунікаційні технології, набуття ІК-компетентності. Такій спрямованості сприяє швидке удосконалення і розвиток сервісів Інтернет, що мотивує учнів до їх як найшвидшого опанування. Досвід спілкування у соціальних мережах таких як: Facebook, Вконтакте, Connect, Однокласники.ru та інші, формування віртуальних спільнот спонукав та прискорив створення і використання *віртуальних освітніх спільнот* у навчальному процесі загальної середньої школи, які, в свою чергу, формують відповідні *інноваційні (віртуальні) освітні середовища*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з 90-х років ХХ-го століття *віртуальні освітні спільноти*, які створюють *інноваційні віртуальні освітні середовища*, вивчають науковці багатьох країн світу: Говард Рейнгольд, Ет'єн Венгер, Карен Свон, Пітер Ші (США); Моїсеєва М.В., Патаракін Є.Д., Полат Є.С., Хуторський А.В., Чураєва Н.С. (Росія); Биков В.Ю., Жалдак М.І., Задорожна Н.Т., Кухаренко В.М., Шишкіна М.П. (Україна) та інші. Але і по цей час існує потреба у більш детальному вивченні цього феному з подальшим наданням рекомендацій щодо створення *інноваційних освітніх (навчальних) середовищ* в загальноосвітніх навчальних закладах України, формуючи *віртуальні освітні спільноти*.

Мета статті. Визначити критерії щодо формування *віртуальних освітніх спільнот*, розглянути *віртуальне освітнє (навчальне) середовище*, яке вони створюють з точки зору термінології та його впровадження у системах освіти зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. У сучасному кіберпросторі поступово створюється нове глобальне віртуальне суспільство, що постійно розвивається залежно від швидкості впровадження та удосконалення інформаційних технологій, їх опанування користувачами. Одними з функцій такого співтовариства є накопичення, отримання та обмін знаннями, що особливо важливо для тих, хто отримує освіту. Зарубіжний та вітчизняний досвід підтверджує, що найбільший ефект від засвоєння знань учні отримують, коли вони об'єднані в активно діючі спільноти. На сучасному етапі у *віртуальних освітніх (навчальних) спільнотах* досягнення високого рівня ефективності навчання уможливорюється завдяки застосуванню різних методів таких як: колаборативне, проблемно-орієнтоване, особистісно-орієнтоване, інтерактивне навчання. Окрім того, в таких спільнотах здійснюється три типи розповсюдження інформації, які були визначені у 2000 році професором Гарвардської школи бізнесу Девідом Рідом, а саме: на широку аудиторію (broadcast) («від одного до всіх»); транзакційне («від одного до одного»); групове (group forming) («від всіх до всіх») [6]. Це значно розширює рамки впровадження інноваційних методик навчання, сприяє інтегруванню ІКТ у навчальний процес з навчання/викладання будь-якого предмета, а також набуттю високого рівня ІК-компетентності.

Віртуальні освітні спільноти, якими є «групи людей, учасників освітнього процесу (політики з освіти, освітяни, адміністратори, вчителі, учні тощо), яких об'єднують спільні інтереси, ініціативи, взаємодії, пов'язані з освітніми цілями та освітнім контентом, які постійно і тривалий час спілкуються використовуючи інформаційно-комунікаційні технології, загальні сервіси і програмне забезпечення, дотримуючись належних норм поведінки у віртуальному просторі» мають відношення до всієї освітньої галузі. До них належать і віртуальні спільноти, створені за більш вузьким, конкретним призначенням, наприклад: *віртуальні навчальні спільноти* (ВНС) (virtual learning communities), *спільноти*

практики (communities of practice), *віртуальні спільноти управління* (virtual management communities), *шкільні віртуальні спільноти* (virtual community school) та інші. Всі вони спрямовані на підвищення рівня якості і відповідності систем освіти, загальної середньої школи зокрема, сучасним вимогам і викликам [7].

Віртуальні освітні спільноти можна класифікувати за різними критеріями, наприклад:

- кількістю учасників,
- спільною діяльністю (вчителі, учні, адміністратори, батьки),
- рівнями системи освіти (початкова, середня, вища школа, професійна освіта та підготовка тощо),
- відповідно до визначених спільних проблем та тематик (вчителі, вчителі – науковці, учні, вчителі – учні, вчителі – батьки тощо).

Специфіка функціонування таких спільнот залежить від моделі використання комп'ютерних мереж в освіті, які можна розподілити на такі категорії як:

- моделі, які тільки використовують ресурси мереж і не є інноваційними з точки зору освітнього процесу;
- моделі як засоби навчання, які мають інноваційні підходи і використовуючи ІКТ значно змінюють методи навчання [8].

Ми розглядаємо функціонування *віртуальних освітніх (навчальних) спільнот* (предметних, професійних, тематичних) у другій моделі, що сприяє створенню *інноваційного освітнього (навчального) середовища*, в якому досягнення цілей навчання уможлиблюється завдяки інноваційним методам, використовуючи ІКТ.

Найчастіше в загальній середній школі зарубіжних країн *віртуальні навчальні спільноти (ВНС)*, які в англomовному контексті визначаються як *e-learning communities* (електронні навчальні спільноти), *virtual learning communities* (віртуальні навчальні спільноти) тощо, пов'язують або ототожнюють із *віртуальним навчальним середовищем* (virtual learning environment).

Термін *віртуального навчального середовища* має багато дефініцій як в зарубіжній, так і у вітчизняній педагогіці і є досить близьким до самого поняття *віртуальної навчальної спільноти*.

Шишкіна М.П. зазначає, що *віртуальне навчальне середовище* (virtual learning environment) – поширений термін, і в це поняття або деякі синонімічні до нього може вкладатися різний зміст, розуміючи його «як програмне забезпечення або платформу, яка застосовується для надання освітніх послуг» [9]. Його можна розглядати як: «набір інтегрованих засобів навчання, які дозволяють управляти онлайн навчанням, забезпечуючи відповідний механізм керування, спостерігати за навчальним процесом учнів, оцінювати успішність навчання та надавати доступ до ресурсів» [10] або як його описує професор Університету Хельсінкі Телла Сеппо: «віртуальне середовище, в якому інформаційно-комунікаційні ресурси узгоджуються з процесами комунікації та діяльності, утворюючи деяку цілісність, інтегруються в єдину систему, за допомогою якої підтримується та спрямовується осмислене навчання [11].

Ще у 1999 році американський вчений Хуан Піментель, зробив наголос на важливості навчання і охарактеризував *віртуальне навчальне середовище* таким чином: «...віртуальне навчальне середовище, дозволяє учням навчатися, оцінювати ситуації, виконувати необхідні для навчання дії, проводити необхідну дослідницьку діяльність, що допомагає виконувати завдання значно краще ніж у звичайній, традиційній обстановці.» Очікується, що у віртуальному середовищі учні використовують приклади, спостереження, досліди, ситуації, правила, поняття і техніку у безперервному (наприклад, день за днем або тиждень за тижнем), постійному (тобто, оперуючи знаннями у пам'яті) режимі, що в свою чергу покращує виконання завдань [12].

Поняття *віртуального навчального середовища* (virtual learning environment) та *онлайн навчального середовища* (online learning environment) в англomовному тлумаченні зазвичай

ототожнюються, хоча деякі зарубіжні вчителі відокремлюють поняття *онлайн навчального середовища* і трактують його у більш широкому контексті. У Великобританії й досі ведеться дискусія з приводу цієї термінології. Під час своїх обговорень на професійних форумах деякі вчителі-практики визначають *віртуальне навчальне середовище* як «в'язницю у небі», звужуючи його до навчальних засобів, для роботи з якими необхідним є «дозвіл, доступ, який може бути обмеженим рамками сайту, де існують певні права для гостей, відповідна система, ідентифікація тощо», в той час як саме слово *онлайн* сприймається як «інтерактивний, необмежений доступ через мережу Інтернет» [13].

На нашу думку, *віртуальні навчальні спільноти* формують таке *віртуальне навчальне середовище*, в якому можна створювати і використовувати різні інформаційні ресурси, навчатися, залучаючи певні технологічні інструменти. В той же час інноваційний інструментарій постійно проходить процес вдосконалення і розвитку. Крім того, процес співпраці між учасниками не має обмежень ні в часі, ні у просторі, всім учасникам навчального процесу надається можливість полісинхронної професійної співпраці, розвивати не тільки свої особисті навички, підвищувати рівень викладання і навчання, але й робити свій особистий вклад у спільні наробки з будь-яких освітніх напрямів, набувати і розвивати ІКТ навички, набуваючи ІК-компетентність, створюючи поступово віртуальний освітній простір у глобальному вимірі.

Організація зі стандартизації в освіті, освітніх послуг та навичок для дітей Великобританії Ofsted (*Office for Standards in Education, Children's Services and Skills*) у своєму дослідженні «ІКТ у школах 2008/2011» (ICT in schools, 2008/2011), яке охопило 167 початкових, загальноосвітніх середніх та спеціалізованих шкіл за період 2008-2011 роки, визначило, що у більшості з цих шкіл вже існують та діють в повному обсязі *віртуальні освітні та навчальні середовища*, які сприяють роботі як вчителів, так і адміністраторів шкіл, покращуючи різні аспекти шкільного життя, включаючи якість навчальних ресурсів, взаємодію з батьками, оцінювання і дослідження навчальних процесів [14].

Спираючись на пріоритети в напрямках розвитку європейських країн, які спрямовані на розвиток майбутніх *суспільств знань*, в яких основними виступають *Освіта впродовж життя та інновації*, **Центр з інновацій і досліджень в освіті** (*Centre for Educational Research and Innovation (CERI)*), який входить до **Організації з економічної співпраці та розвитку (ОЕСР)** (*Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)*) ще у 1997 році розпочав вивчення та підтримку створення *інноваційних навчальних середовищ* у школах, які, на думку його фахівців, повинні бути, з одного боку, особистісно орієнтованими (надаючи можливість: отримувати знання з різних сфер, змінювати напрямок професійного розвитку, якщо це необхідно, розвивати креативність та критичність), з іншого боку – навчати працювати у команді, толерантності, отримати навички, які б відповідали викликам ХХІ-го століття тощо. Проект триває і по цей час. Очевидним є поширення серед шкіл Європи створення *інноваційних навчальних середовищ* у вигляді *віртуальних освітніх (навчальних) спільнот (середовищ)* (Австрія, Великобританія, Словенія, Іспанія тощо) [15].

Можна зазначити, що можливість створення та інтегрування *віртуальних освітніх (навчальних) спільнот (ВОС та ВНС)* як у школах зарубіжних країн, так і в Україні залежать від:

- мотивованості як вчителів, так і учнів щодо використання ВОС у процесі навчання та викладання;
- рівня технічного оснащення школи, яке надасть можливість використовувати сучасні платформи для створення ВОС та ВНС;
- постійного підключення до високошвидкісного Інтернету всіх учасників навчального процесу з метою проведення діяльності спільнот;
- відповідний рівень ІКТ грамотності всіх учасників навчального процесу.

По цей час основною базою створення *віртуальних освітніх (навчальних, адміністративних, науково-дослідницьких тощо) спільнот і середовищ* залишається Інтернет, який надає великі потенційні можливості для постійного інтерактивного

спілкування і взаємодії, зважаючи на універсальну доступність, демократичність та інтерактивність швидких, дешевих комунікацій і ресурсів, що з'єднують індивідууми, дисципліни, відділи і послуги.

У європейському освітньому просторі найчастіше *віртуальні освітні (навчальні) спільноти* формуються в рамках проведення міжнародних освітніх проектів на базі вже існуючих освітніх мереж, які підтримуються на державному рівні. Як одну з найбільш популярних, активних, постійно діючих мереж серед європейських шкіл можна зазначити **Європейську шкільну мережу (European Schoolnet (EUN)** - <http://www.eun.org/web/guest/home>). Мережею постійно проводяться короткострокові та довгострокові міжнародні проекти, більшість з яких стосується впровадження та розвитку ІКТ в освіті, задля чого створюються *відповідні віртуальні освітні (навчальні) середовища*, наприклад: **SMILE** (Social Media in Learning and Education - Соціальні медіа в навчанні та освіті – віртуальна навчальна лабораторія); **Acer-European Schoolnet Tablet Pilot** (Пілотний проект з використання планшетів у навчальному процесі); **iTEC** (Innovative Technologies for an Engaging Classroom – Інноваційні технології для удосконалення класної кімнати); **iTILT** (Interactive Technologies in Language Teaching – Інтерактивні технології у навчанні мовам) та інші.

Одним із найбільш потужних міжнародних проектів **Європейської шкільної мережі** є проект **«eTwinning»**, започаткований у 2005 за підтримки Європейської комісії, який отримав назву як «Спільнота шкіл Європи» та є частиною програми ЄС «Коменіус» [16]. Цей проект спрямований на підтримку проведення творчих та міжкультурних освітніх проектів, які в одночас сприяють розвитку ІКТ навичок всіх його учасників. До нього залучені 100 000 шкіл з 33 країн Європейського Союзу. У лютому 2013 року разом із запуском мережі віртуального класу для шкіл **eTwinning Plus** до цієї програми увійшла також й Україна. На цей час у рамках проекту «eTwinning» успішно діють міжнародні освітні проекти такі як: **Phenomena** (викладання та навчання фізики у загальній середній школі); **ICT, You and Me** (*ІКТ, Ти і Я* - підвищення рівня навичок з ІКТ, математики, іноземних мов); **BOUNDLESS COMMUNICATION** (*Комунікація без меж* - пошуки сучасних методів викладання) та інші.

В країнах зарубіжжя та в Україні більш розповсюдженим і популярним є створення і діяльність *віртуальних освітніх (навчальних) спільнот (середовищ)*, які не обмежуються рамками окремого освітнього закладу, але мають більш широкий спектр застосування, охоплюючи різні рівні, цільові групи та структури освітньої системи країни. У більшості випадків вони спрямовані на:

- отримання нових знань;
- навчання та удосконалення ІКТ навичок;
- обмін досвідом;
- обговорення професійної діяльності;
- спільну розробку та удосконалення методик викладання, сценаріїв уроків тощо.

Необхідно зазначити, що контент віртуального простору взагалі, і освітнього зокрема, дуже швидко змінюється. Кожного дня створюється надто велика кількість віртуальних спільнот, які, якщо їх постійно не підтримувати, так само швидко зникають. Тому, виникає необхідність постійного аналізу стану віртуального освітнього простору з точки зору відповідності *віртуальних освітніх спільнот (середовищ)* вимогам як міжнародної, так і вітчизняної освітньої політики.

Проаналізувавши існуючі віртуальні освітні ресурси можна виділити деякі, що успішно діють і постійно підтримуються як на державному рівні, так і освітянами-новаторами. Наприклад, в Росії:

віртуальні освітні середовища для вчителів

- Мережна педагогічна спільнота «Открытый класс» - <http://www.openclass.ru/>
- Сеть творческих учителей - <http://www.it-n.ru/>

віртуальні освітні та навчальні середовища для вчителів та учнів

- Безкоштовний шкільний портал “*ПроШколу.ру*” – віртуальні шкільні спільноти - <http://www.proshkolu.ru>.
- “*Школьный клуб*”. Включає 8 каналів ексклюзивного контенту (електронні уроки для учнів різного віку (від початкової до старшої школи), розроблені відповідно до офіційних програм Міністерства освіти РФ; книги, енциклопедії, ігри, підручники, тренінги для дітей і доросли, відеофільми з історії Росії та мережні професійні спільноти - <http://www.school-club.ru/>
- *Дневник.ру* - Шкільна соціальна мережа. Проект представляє собою шкільну соціальну мережу, спрямовану на дистанційну освіту, управління шкільним документообігом, об'єднує всі школи Росії, розрахована на учнів, батьків і учителів - <http://dnevnik.ru/>.

Із українських віртуальних освітніх спільнот можна зазначити такі постійно діючі **віртуальні освітні та навчальні середовища для вчителів та учнів**, як:

- *Всеукраїнський освітній портал «Острів знань»* - спрямований на надання підтримки професійної діяльності вчителів, впровадження інноваційних методів навчання, підтримку учнів в учбовому процесі, можливість їх самореалізації та самоствердження через спільну практичну діяльність і роботу в команді, розвиток і реалізацію творчих здібностей учасників проектів - <http://ostriv.in.ua>
- *Міжнародна освітня та ресурсна мережа „iEARN”* (International Education and Resource Network) спрямована на розвиток та застосування телекомунікаційних технологій в освіті. В рамках міжнародної проектної діяльності створюються віртуальні освітні середовища вчителів та учнів - <http://www.iearn.org.ua/index.html>
- *Дистанційна Академія Олени Єльнікової. Цифровий Елітний Клуб Педагогів* – освітня віртуальна спільнота створена з метою підвищення інформаційної компетентності українських педагогів та надання методичної та технічної допомоги членам спільноти, для створення власних електронних матеріалів - <http://elnik.kiev.ua/index/vfqcnth/0-25>
- «*Навчальна програма Intel® "Шлях до успіху"*» призначена для школярів середньої, старшої школи і молодих людей 16-25 років. Програма створена компанією Intel разом з освітніми урядовими організаціями різних країн, на цей час адаптована, локалізована й впроваджується в Україні. Основною метою є сприяння отриманню комп'ютерної грамотності, колаборативному навчанню, пізнавальної діяльності, розвитку критичного мислення. В рамках програми постійно діють та підтримуються Спільноти фасилітаторів, тренерів та мережна спільнота - <http://uspih.iteach.com.ua/>

Висновки.

На нашу думку цифрові та інтерактивні технології можуть збагатити процес навчання завдяки впровадженню інноваційних підходів та новітніх інформаційних ресурсів. Компетентне використання інформаційних технологій усіма учасниками навчально-виховного процесу дає можливість підвищити рівень пізнавальної активності учнів, а також бути потужним мотиваційним інструментом для підтримки і сприяння особистісно-орієнтованого навчання та самовдосконалення учнів.

Аналіз європейського та вітчизняного досвіду дозволяє стверджувати, що *створення та використання віртуальних освітніх (навчальних) спільнот (середовищ)* в загальноосвітній середній школі зарубіжних країн і в Україні спрямоване на:

- цільові групи призначення (вчителі, учні, адміністратори загальноосвітніх навчальних закладів, управлінці системи освіти, батьки);
- досягнення основної мети використання *віртуальних освітніх (навчальних) спільнот (середовищ)* (обмін інформацією, досвідом, обговорення тем, навчання);
- розкриття відповідної тематики як з мети навчання, так і з метою викладання.

Актуальними для подальшого дослідження вважаємо вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн зі створення *віртуальних освітніх (навчальних) спільнот (середовищ)* та його адаптації з метою надання рекомендацій щодо впровадження у загальноосвітніх навчальних закладах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стратегія «Європа 2020» ("Europe 2020" Strategy). - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
2. Цифрова програма для Європи (Digital agenda for Europe) . - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/581>
3. Малицька І.Д. Напрямки розвитку сучасних систем освіти європейських країн / І.Д.Малицька // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Випуск 12. – Херсон: ХДУ, 2012. – 249 с. – стор. 174-180
4. Освітня мережа Європейського Союзу Eurydice // Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>
5. Портал Бі-Бі-Сі Україна. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news/2011/08/110803_ukraine_computers_internet_az.shtml
Середа, 3 серпень, 2011 р.
6. Reed D. The Law of the Pack // Harvard Business Review. – 2000. – February
7. Малицька І.Д. Феномен віртуальних освітніх спільнот у системах освіти зарубіжних країн: підходи до визначення понять [Електронний ресурс] / І.Д.Малицька // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2012. – № 4 (30). – Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article>
8. Бондаренко С.В. О типизации виртуальных сетевых сообществ образовательной направленности. / Новые инфокоммуникационные технологии в социально-гуманитарных науках и образовании: современное состояние, проблемы, перспективы развития. / Под общ. ред. А.Н. Кулика. -М.: Логос, 2003. С. 399-407
9. Шишкіна М.П. Тенденції розвитку та використання інформаційних технологій у контексті формування освітнього середовища / М.П.Шишкіна // Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору: зб. наук. праць за ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука: Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атака, 2004. – С. 81-88.
10. Joint Information Systems Committee. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.jiscinfonet.ac.uk/InfoKits/effective-use-of-VLEs>
11. Tella S., Seppo. Virtual School in a networking Learning Environment // Ole Publications 1. – University of Helsinki, 1995
12. Pimentel, J. R. (1999). Design of net-learning systems based on experiential learning. Journal of Asynchronous Learning Networks 3(2), 64-90. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: http://www.aln.org/publications/jaln/v3n2/v3n2_pimentel.asp
13. Plymouth University Teachers blog. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://peteyeomans.wordpress.com/2012/01/28/elephant-in-the-room-1-virtual-learning-environments-or-prisons-in-the-sky/>
14. Office for Standards in Education Children's Services and Skills // ICT in schools, 2008/2011. - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.ofsted.gov.uk/resources/ict-schools-2008-11>
15. Centre for Educational Research and Innovation (CERI), Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) . - [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://www.oecd.org/edu/learningenvironments>
16. Портал "eTwinning". - [Електронний ресурс] . - Режим доступу : <http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>

Стаття надійшла до редакції 04.03.2013.

Malitskaya I.

Institute of Information Techniques and Teaching Modes of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

VIRTUAL COMMUNITIES AS INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENTS IN THE SYSTEMS OF EDUCATION OF FOREIGN COUNTRIES

In the article it is considered the actuality of creation of virtual educational communities, which form innovative educational environments in the systems of education of foreign countries and in Ukraine; determined the criteria for their forming; descriptions of virtual educational environments as well as the importance of their forming in general educational establishments are given. There are presented some examples of the most popular virtual educational communities.

Keywords: virtual educational communities; innovative educational environment; virtual educational environment; systems of education; foreign experience.

Малицкая И. Д.

Институт информационных технологий и средств обучения НАПН Украины

ВИРТУАЛЬНЫЕ СООБЩЕСТВА КАК ИННОВАЦИОННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ СРЕДЫ В СИСТЕМАХ ОБРАЗОВАНИЯ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН

В статье отражена актуальность создания виртуальных образовательных сообществ, которые формируют инновационные образовательные среды в системах образования зарубежных стран и в Украине; определены критерии, в соответствии с которыми они формируются; приведены характеристики виртуальной образовательной (учебной) среды, определена важность ее формирования в общеобразовательных учебных заведениях. Приведены примеры наиболее популярных виртуальных образовательных сообществ.

Ключевые слова: виртуальные образовательные сообщества; инновационная образовательная среда; виртуальная учебная среда; системы образования; зарубежный опыт.